

Kaçak Elektrik Kullananların Suçlarını Nötrleştirme Teknikleri: İki Yeni Teknik

Mehmet Seyman ÖNDER^{a, b}

Özet

Elektrik enerjisi tüketimi açısından Türkiye'nin en önemli sorunu, enerjinin illegal kullanımudur. İlegal enerji tüketiminin yani kaçak elektrik kullanımının en çok yaşandığı bölge ise Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleridir. Bu çalışma, bölge halkının, kaçak elektrik tüketim tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu araştırma, Vangölü Elektrik Dağıtım Şirketi hizmet alanı olan Van, Bitlis, Muş illeri ile Dicle Elektrik Dağıtım Şirketi hizmet alanı olan Diyarbakır, Şanlıurfa, Batman illerinde toplam 949 kişi ile yapılmıştır. Kaçak elektrik tüketen bireylerin iki yeni nötrleştirme tekniği kullandığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Kaçak Elektrik
Suçu Meşrulaştırma
Nörtrilizasyon
Nötrleştirme Teknikleri

Makale Hakkında

Geliş Tarihi: 04.01.2020
Kabul Tarihi: 24.07.2020
Doi: 10.18026/cbayarsos.670383

Nuetralisation Techniques Of The Crimes Of The Illegal Electricity Users: Two New Techniques

Abstract

The most important problem in Turkey in terms of electricity consumption is the illegal use of this energy. Illegal electricity consumption is seen mostly in Eastern and South-Eastern Regions of Turkey. This study aims to reveal the approaches displayed by the local communities while using. This study is prepared with 949 participants who are from the cities of Van, Bitlis and Muş which are the service areas of Vangölü electricity distribution company, and from the cities of Diyarbakır, Şanlıurfa and Batman which are the service areas of Dicle electricity distribution company. It has been determined that individuals consuming illegal electricity use two new neutralization techniques.

Keywords

Illegal Electricity
Legitimize Crime
Neutralisation
Neutralisation Techniques

About Article

Received: 04.01.2020
Accepted: 24.07.2020
Doi: 10.18026/cbayarsos.670383

^a İletişim Yazarı: onderseyman@gmail.com

^b Doktor Öğretim Üyesi, Bingöl Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi/ Bingöl-Merkez / ORCID: 0000-0003-4317-1099

Giriş

Türkiye'nin en önemli sorunlarından biri olarak kaçak elektrik tüketimi, hem ülke ve hane ekonomisi açısından hem de sosyal açıdan çok ciddi problemlere neden olmaktadır.

Kayıp-kaçak oranı Dicle Elektrik Dağıtım bölgesinde (Mardin, Şırnak, Siirt, Diyarbakır, Şanlıurfa, Batman) % 60 ile % 70 arasında değişirken, Vangölü Elektrik Dağıtım bölgesinde (Van, Muş, Bitlis, Hakkâri) ise, % 50 ile % 60 arasında yer almaktadır. Avrupa ülkelerinde kayıp kaçak oranı % 6'larda iken, Türkiye'de 2012 yılı itibariyle şebeke kaybı ve kaçak oranı ise % 25,7 olarak açıklanmıştır. Kaçak-takip ekiplerince, 2012 yılında 3.971.244 adet abone taranmış ve bunlar arasında 115.437 abonenin kaçak elektrik kullandığı tespit edilmiştir (Dicle Kalkınma Ajansı, 2010; Kocaman ve Kutlu 2016; TEDAŞ, 2012). Elektrik enerjisinde kayıp ve kaçaklar, tarımsal alanların sulanmasından, kış aylarında ısınma amaçlı kullanılmasından ve alt yapı sorunlarından kaynaklanmaktadır.

Kaçak elektrik tüketimi Türk Ceza Kanuna göre suçtur ve kanununun 163. Maddesinin 3. Fıkrasında bir yıldan üç yıla kadar cezai yaptırıma tabi tutulacak bir fiil olarak tanımlanmıştır (TCK 2004). Ancak yapılan gözlemlerde bölgede hapis cezasının verildiği bir vakaya rastlanmamıştır. Hapis cezaları ya paraya çevrilmekte ya da ertelenmektedir. Kaçak elektrik tüketiminde, caydırıcı cezai unsurların yetersiz olması, bireyleri suç kabul edilen bu davranışı sürdürmeye teşvik etmektedir.

Bazı davranışların kanunlara göre suç olması, toplumsal ya da ahlaki değerlere aykırı olması anlamına gelmemektedir. Kaçak elektrik tüketen bireyler de, gerçekleştirdikleri davranışlarının toplumsal ve ahlaki değerlere aykırı olmadığını anlatmak amacıyla davranışlarını ahlaki bir zemine oturtma çabasına girmektedirler. Çünkü bu bireyleri asıl kaygılandıran, eylemlerinin suç olarak kabul edilmesi değil, toplum tarafından kınanmasıdır. Kınama, bir sosyal kontrol aracı olarak bireyleri suçtan alıkoyan bir yapıya sahiptir. Bu nedenle suçlular, kınanmamak için suçlarını meşrulaştırma yoluna gitmektedirler.

Suçluların, suçlarını meşrulaştırmak için kullandıkları savunma mekanizmasına literatürde nötrleştirme denmektedir. Nötrleştirme teorisini ilk olarak Sykes ve Matza (1957) geliştirmiştir. Ancak Sykes ve Matza, bu teoriyi ortaya atarken Suhterland'ın (1947) *Principle of Criminology* adlı eserinde yer alan *Differential Association* (Ayrımcı Birliktelikler) teorisi ve Cohen'in (1955) ilk defa *Delinquent Boys: The Culture of Gangs* adlı eserinde yer verdiği *Delinquent Subcultures* (Suçlu Alt-kültürü) teorilerinden etkilenmişlerdir.

Sutherland göre, suç işlemek için gerekli teknikleri ve becerileri öğrenen kişi, sapma davranışında bulunmak için kendini haklı çıkaracak bahaneler bulmayı da öğrenmiştir (Metsueda, 2010). Sutherland'ın bu tespitlerinden etkilenen Cohen, gençlerin gerçekten de suçu öğrendiği ama öğrenmenin; genel toplumsal değerleri benimseyen bireylerden değil, genel değerlerden kopan ve kendilerine ayrı bir alt-kültür oluşturan suçlu gruplardan gerçekleştiği kanısına varmıştır (Cavender, 2010). Sutherland'ın "bireyin kendini haklı çıkaracak bahaneler bulması" yaklaşımı ve Cohen'in o güne kadarki geleneksel kriminologların "lideri takip etme" ya da "psikolojik rahatsızlıklar" gibi basit ve genel açıklamalardan kaçınması ve suçlu alt kültürü teorisini geliştirmesi Sykes ve Matza'yı etkilemiştir. Bu etkilenmenin sonucunda, onların bu teorilerini bir adım daha ileriye götürerek, nötrleştirme tekniklerini geliştirmişlerdir (Sykes & Matza, 1957). Cohen'in teorisine göre suçlu bireyler, toplumun genelinin sahip olduğu değerlerden farklı olarak, bir alt kültüre ait değerlere sahiptirler. Bu nedenle de toplumsal değerlere bağlılıkları ya yoktur ya da çok

zayıftır. Bu durum kişinin, yasadışı davranışını ahlaki olarak doğru görmesine imkân tanımaktadır (Cavender, 2010; Sykes & Matza, 1957). Ancak, bu yaklaşımı eleştiren Sykes ve Matza, suçluların yasadışı davranışlarını ahlaki olarak doğru görecektir şekilde suçlu bir alt-kültür olması halinde, ifşa olunmaları veya hapsedilmeleri durumunda sapkın kişilerin, suçluluk veya utanç duygusu göstermeyeceği görüşündedirler. Onlar, Cohen'in tespitlerinin aksine suçlu bireylerin suçluluk ve utanç duygusu yaşadığını ve bu nedenle de bu duyguları bastırarak bir nötrleştirme mekanizması geliştirdiklerini söylemektedirler (Sykes & Matza, 1957). Nitekim Akers de, sapkın davranışların oluşması için sapkın alt-kültürlerin ve ürettikleri pozitif tanımların gerekli olmadığını, ancak sapkın bireylerin herhangi bir fiilde bulunmadan önce suçlu davranışı rasyonelleştirmeye çalıştığını ifade eder (Sellers & Winfree, 2010). Cromwell ve Thurman'ın (2003) yaptığı çalışmada ise, genel ahlaki değerlere bağlı olmayanların da nötrleştirme tekniklerini kullandıkları belirlenmiştir. Cromwell ve Thurman bu durumun Hirsch'in 'suç sonrası yapılan rasyonelleştirme bir sonraki suçu haklı kılmak için yapılan bir gerekçedir' teziyle açıklanabileceğini ifade etmişlerdir.

Sykes ve Matza'nın geliştirdiği beş maddelik nötrleştirme teorisi şunlardır; 1- Sorumluluğun Reddi (*The Denial of Responsibility*) 2- Zararın (Yaralanmanın) Reddi (*The Denial of Injury*) 3- Kurbanın (Mağdurun) Reddi (*The Denial of the Victim*) 4- Kınayanları Kınama (*The Condemnation of the Condemners*) 5- Daha Yüksek Sadakatlere İtiraz (*The Appeal to Higher Loyalties*). Bunlara ek olarak Coleman; 6- Gereklilik Savunması (Zorunluluk Hali) (*The Defense of Necessity*), 7- Herkes Yapıyor (*Everybody Does It*) adlı iki madde daha eklemiştir (Coleman, 1994'ten akt. Cromwell & Thurman, 2003). Son olarak Cromwell ve Thurman (2003), 8- Karşılaştırmalı Gerekçe (*Justification By Comparison*) 9- Erteleme (*Postponement*) olarak adlandırdıkları iki madde daha tanımlayarak nötrleştirme tekniği sayısını dokuza çıkarmışlardır.

İlk kez Sykes ve Matza'nın ortaya attığı nötrleştirme teorisi üzerine Avrupa'da ve Amerika'da çok sayıda araştırma yapılmıştır. Örneğin Landsheer, Hart, ve Kox, (1994) 2.699 ergen üzerinde araştırma yapmış, ergenlerin suçu meşru görme durumlarını tespit etmeye çalışır. Harris ve Dount (2011) İngiltere'de sapkın tüketicilerin nötrleştirme davranışları üzerine araştırma yapmıştır. Bunların yanı sıra Minor (1981; 1984), Mitchel ve Dodder (1983), Costello (2000), Gauthier (2001), Copes (2003), Peretti-Watel (2003), Fritsche (2005), Piquero, Tibbett ve Blankenship (2005), Hinduja (2007), Christensen (2010), Eliason ve Dodder, (2010), Piacentini, Chatzidakis ve Banister (2011), Chi-mei (2012), Shoenberger, Heckert ve Heckert (2012), Stadler ve Benson (2012), Smallridge ve Roberts (2013) da nötrleştirme teknikleri üzerine çalışmalar yürütmüşlerdir.

Dinde meşrulaştırma çabası üzerine Dunford ve Kunz (1973) ile Pitt (2010) Amerika'da çalışmalar yapmışlardır. Türkiye'de, Çalı & Tombul (2014), Güllü & Yıldırım, (2016) ve Yücel (2009) gibi bazı araştırmacılar tarafından nötrleştirme teknikleri üzerine bazı çalışmalar yapılmışsa da dini meşrulaştırma üzerine yapılmış çalışmalara rastlanmamıştır.

Bu araştırmada ise kaçak elektrik tüketen bireylerin davranışlarını nötrleştirme teknikleri üzerine bir çalışma yapılmış ve kaçak elektrik tüketen bu bireylerin var olan tekniklere ilaveten iki yeni nötrleştirme tekniği kullandığı tespit edilmiştir. Bunlar:

10- *Kendi Adaletini Tesis Etme (Establish Its Own Justice)*: Önceki nötrleştirme tekniklerinde bireyler eylemin suç olduğunun farkında olmakla birlikte kendilerini *mazur* göstermek adına, şartların onları bu noktaya getirdiğini iddia ederek sapma davranışını yapma durumunda

kaldıklarını anlatmaya çalışmaktadırlar. Ancak burada ise bireyler, yaptıkları eylemin hukukta suç olduğunun farkında olsalar bile eylemlerinin yanlış olmadığını, hukukun yanlış düzenlendiğini, kendi davranışlarının bir sapma davranışı olmadığını düşünmektedirler. Bireyler kendilerini yasaların ya da düzenin kurbanı olarak görmektedir. Bu nedenle de yasaların kendi aleyhinde olduğunu, yasaların kendi haklarını savunmadığını, aksine haklarının yenmesine neden olduğunu düşünmektedir. Bunun için de “kendi adaletini kendi tesis etme” yoluna gitmektedirler.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde kaçak elektrik tüketen bireylerin bazıları, kaçak elektriği bir hak olarak görmektedirler. Çünkü bu kişilere göre yetkililer, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş tarihinden beri, bölgeye yönelik bir ayrımcılık yapmakta ve bu ayrımcılığın kaynağı ise etnik bir temele dayanmaktadır. Onlarda, bölge halkının çok büyük bir bölümünün Kürt kökenli olması nedeniyle, devlet yetkilileri (siyasiler) tarafından asimilasyon ve baskı politikalarına maruz bırakıldıkları kanısı hâkimdir. Bu kişiler, bölgenin yer altı kaynaklarının çıkarılmasını ve de bundan bölge halkına pay verilmemesini ayrımcılığın ve bölgenin sömürülmesinin bir göstergesi olarak sunmuşlardır. Hatta elektriğin bölge halkına ücretsiz olması gerektiğini savunan bazı kişiler, Türkiye'nin elektrik ihtiyacının bölgedeki hidroelektrik santrallerden karşılandığını, ancak bölgede elektrik fiyatlarının Türkiye ortalamasının çok üstünde olduğunu söyleyerek bunun bölgeye yapılan etnik ayrımcılıktan kaynaklandığını iddiasında bulunmuşlardır. Bu nedenle, bu kişiler, kaçak elektrik kullanarak aslında herhangi bir suç işlemediklerini ya da kimsenin hakkına girmediklerini, elektriği kaçak tüketerek hakları olanı aldıklarını iddia etmişlerdir.

Kaçak elektrik kullanan bu bireyler, yaptıkları fiili inkâr etmemekte aksine doğrulamakta, fiilin; kanunen suç olarak görünse bile, gerçekte suç olmadığını ve hakları olanı aldıklarını iddia ederek suçlarını nötrleştirmeye çalışmaktadırlar.

11- Dinde Meşrulaştırma Çabası(The Attempt to Legitimize in Religion): Bazı eylemler vardır ki, yasalarda suç olarak kabul edilse bile dinen meşru olduğundan, toplum tarafından da normal karşılanabilmektedir.

Kaçak elektrik enerjisi tüketen bireyler de toplum tarafından kınanmamak için eylemlerinin İslam dinine aykırı bir davranış olmadığı tezini ileri sürmektedirler. Eğer, eylemleri için meşru bir zemin bulabilirlerse toplum tarafından kınanmanın önüne geçmiş olacaklardır. Becker'in (2017) de ifade ettiği üzere “*meşru gerekçelerle yapılmış sapkın bir davranış tümüyle münasepsiz değilse bile, en azından tümüyle de münasepsiz olmayan bir davranış haline gelebilir.*” Kaçak elektrik tüketen bireylerin benzer bir yaklaşımla eylemlerini münasepsiz olmayan bir davranış haline getirmeye çalıştığı ifade edilebilir. Kaçak elektrik tüketen bireyler, tükettikleri elektrik üzerinde hak sahibi olduklarını elektrik enerjisinin kendilerine ait olduğunu ve bir ücrete tabi olmamalarını gerektiğini düşündükleri için kendilerine ait olan elektriğin izinsiz de olsa ücretiz kullanımının günah ya da haram olmadığını ileri sürerek, illegal eylemlerini dinen meşrulaştırmaya çabalamaktadırlar.

Bu araştırmanın konusuyla benzerlik taşıyan Dunford ve Kunz'un (1973) eserinde, dini otoritelerce yasaklanmış olmasına rağmen Mormonların Pazar günü alışveriş yaptıklarını ve bu ihlali dini kaynaklara dayanarak meşrulaştırmaya çalıştıkları dile getirilmektedir. Çalışmaya göre Mormonlar, Pazar alışverişlerinin, kendilerinin ve ailelerinin temel ihtiyaçlarını karşılayabilme gibi bir zorunluluk halinden kaynaklandığını, bu duruma Aziz Luka İncili 14. Bab'da yer alan “İsa onlara şöyle dedi: Hanginiz oğlu ya da öküzü Şabat Günü kuyuya

düşer de hemen çıkarmaz” ayetiyle cevaz verildiğini ileri sürmüşlerdir. Pitt (2010) normal kilise topluluğu ve din adamları tarafından dışlanan siyahi eşcinsel erkeklerin, *“beni Tanrı yarattı. Tanrı hata yapmaz”* diyerek eşcinselliğin Tanrı tarafından var edildiğine ve bu nedenle de dışlanmamaları gerektiğine vurgu yapılarak eşcinselliği meşrulaştırma yoluna gittiklerini belirtmiştir.

Bu çalışmamızda ise, kaçak elektrik tüketenler; Mormonların yaptığı gibi dini bir referans göstermemişlerdir. Suçlu bireyler, *“Kaçak elektirikle ısınmak günah değil”, “kaçak elektrikle ısıtılmış su ile abdest almanın mahsuru yoktur, namaz kılınabilir”, “kaçak elektirikli ocakta pişirilmiş yemek helaldir”, “bize ait olan bir şeyi kullanmak niye günah olsun ki”* gibi söylemlerle, herhangi bir nedenle kaçak elektrik tüketmenin günah ya da haram olmadığını, elektiriğin teknik olarak kendilerine ait olduğunu bu nedenle de kul hakkına girmediklerini dile getirmişlerdir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada karma yöntem araştırma desenlerinden “Keşfedici Sıralı Desen” kullanılmıştır. Keşfedici sıralı desen nitel verilerin toplanması ve çözümlenmesine öncelik tanır. Araştırmacı elde edilen nitel verilerden yola çıkarak, nicel veri toplama aracını oluşturur ve kullanır. Nicel aşama ile nitel aşamadan elde edilen veriler test edilir veya genelleştirilir (Creswell ve Clark, 2015: 79). İlk olarak yapılandırılmamış görüşme formları ile nitel görüşmeler yapılmış, nitel görüşmelerden elde edilen verilerden yola çıkılarak tam yapılandırılmış görüşme formu (anket) oluşturularak uygulanmış ve nicel veriler toplanmıştır.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni, Vangölü Elektrik Dağıtım bölgesi olan Van, Bitlis, Muş, Hakkari illeri ile Dicle Elektrik Dağıtım bölgesi olan Diyarbakır, Şanlıurfa, Batman, Mardin, Siirt ve Şırnak illeridir. Araştırma evreninin bu dağıtım bölgeleri olarak belirlenmesinin nedeni, Türkiye’de kaçak elektriğin en yoğun tüketildiği iller olmasıdır. Örneklem ise, her dağıtım bölgesi alanında kaçak elektrik kullanım oranının en yüksek olduğu 3’er il (Van, Muş, Bitlis-Diyarbakır, Batman, Şanlıurfa) olmak üzere toplam 6 ilden seçilmiştir. Nitel görüşmeler için her ilden 3 veya 4 kişi olmak üzere toplam 20 kişiyle görüşülürken nicel veriler için her ilden 150 ile 160 arasında toplamda 949 kişiyle görüşülmüştür. Kota örnekleme tekniği ile önce illere sonra da her ilde 3 ilçeye ve ilçelerde de mahallelere ve köylere kotalar verilmiş, basit tesadüfi örnekleme tekniğiyle de bu kotaların doldurulması sağlanmıştır. Araştırmanın Örneklem büyüklüğü; Can’ın (2017: 30) “homojen ve homojen olmayan kuramsal örneklem büyüklükleri tablosuna” göre belirlenmiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırma verileri, iki veri toplama aracı kullanılarak elde edilmiştir. İlk olarak yapılandırılmamış bir görüşme formu oluşturulmuştur. Altı alt konu başlığının yer aldığı görüşme formlarından elde edilen verilerden yola çıkılarak 9’u kategorik, 26’sı ise 5’li likert sorularından oluşan toplam 35 sorulu bir anket formu oluşturulmuş ve kullanılmıştır. Ancak verilerin analizlerini daha da kolaylaştırmak adına 5’li likert soruları 3’lü likerte dönüştürülmüştür.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Anket formlarından elde edilen verilerin analiz edilebilmesi için SPSS nicel veri analiz programından yararlanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkinin anlaşılabilmesi için kategorik sorulardan elde edilen veriler ile likert tarzı sorulardan elde edilen veriler çapraz tablolar üzerinden Ki-Kare testine tabi tutulmuştur. Bu testin yapısının genel amacı cevaplar arasında anlamlı farklılaşmaların olup olmadığının anlaşılmasıdır (Büyüköztürk vd., 2018; Can, 2017).

Araştırmanın Problem Cümlesi

Araştırmanın temel problem cümlesi şudur: “kaçak elektrik kullananlar hangi nötrleştirme tekniğini kullanmaktadır.” Bu problem cümlesinden yola çıkılarak alt problem cümleleri oluşturulmuştur. Alt problem cümleleri ise şunlardır;

Kaçak elektrik kullananlar, eylemlerini dinen nötrleştirmeye mi çalışmaktadırlar?

Kaçak elektrik kullananlar, eylemlerini etnik ayrımcılığa dayanarak nötrleştirmekte midirler?

Bulgular

Bölge halkının kaçak elektriğe yönelik tutumları kullanım durumlarına göre test edilerek, kaçak elektrik kullanan ve kullanmayanlara ilişkin bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcılara Ait Bazı Demografik Veriler

Yaş aralığı	Frekans	Yüzde
18-35	588	62,0
36-45	211	22,2
46-55	108	11,4
56+	42	4,4
Toplam	949	100,0
Cinsiyeti		
Erkek	651	68,6
Kadın	298	31,4
Toplam	949	100,0
Eğitim durumu		
Eğitimsiz	156	16,4
İlkokul	128	13,5
Ortaokul	174	18,3
Lise	259	27,3
Üniversite	232	24,4
Toplam	949	100,0
Mesleği		
Kamu personeli	157	16,5
Özel sektör	257	27,1
Esnaf	211	22,2
Çiftçi	259	27,3
Çalışmıyor	65	6,8
Toplam	949	100,0
Gelir durumu		
Geliri yok	120	12,6
1-1600	327	34,5
1601-3000	373	39,3
3001-5000	113	11,9
5001+	16	1,7
Toplam	949	100,0
Konut durumu		
Müstakil ev	520	54,8
Apartman dairesi	429	45,2
Toplam	949	100,0
Yakıt durumu		
Doğalgaz	238	25,1
Kalorifer	184	19,4
Soba	432	45,5
Elektrikli ısıtıcı	95	10,0
Toplam	949	100,0

Araştırma kapsamında görüşülenlerin % 62,2'si, yani önemli bir bölümü 18-35 yaş aralığında yer alan bireylerden oluşmaktadır. Çalışmaya katılanların % 68,6'sı ise erkektir. Katılımcıların % 27,3 lise mezunu, % 24,4 üniversite mezunu olduğunu ifade ederken, % 16,4'ü ise herhangi bir eğitim almadığını belirtmiştir. Eğitimsiz olan bireyler genellikle kırsal kesimlerde görüşülen kişilerden oluşmaktadır.

Katılımcıların % 27,3'si çiftçilerden, % 27,1'si özel sektörde çalışanlardan % 22,2'i de bölge esnafından oluşmaktadır. Katılımcıların önemli bir bölümü (% 73,83) 3000 TL'nin altında bir gelire sahip olduğunu, % 12,6'sı ise hiçbir gelire sahip olmadığını ifade etmiştir. Görüşülenlerin % 54,5 müstakil evlerde ikamet ederken, % 45,5'i de ısınma için soba kullanmaktadır.

Tablo 2: Kaçak Elektrik Kullanma Durumları İle Kaçak Elektriğin Suç Olduğu Kanısına Sahip Olma Durumları Arasındaki İlişki Ki-Kare Testi Sonuçları

Kaçak elektrik kullanma durumu		Kaçak elektrik kullanmak suç değil			Toplam
		Katılıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	
Kullanan	F	439	100	112	651
	%	67,4	15,4	17,2	100,0
Kullanmayan	F	130	122	46	298
	%	43,6	40,9	15,4	100,0
Toplam	F	569	222	158	949
	%	60,0	23,4	16,6	100,0
Chi-Square Tests		Value	Df	Asy. Sig. (2-sided)	
Pearson Chi-Square		76,887a	2	,000	

Katılımcıların, kaçak elektrik kullanma durumlarının, kaçak elektrik kullanmanın suç olduğu kanısına sahip olma durumlarına göre farklılık gösterip göstermediği ya da kaçak elektriğin suç olduğu kanısına sahip olmalarıyla ilişkili olup olmadığına yönelik Ki-kare testi sonuçlarına Tablo 2'de yer verilmiştir. Kaçak elektrik kullananların % 67,4'ü kaçak elektrik kullanımının suç olmadığı yönünde görüş bildirmiştir. Kaçak elektrik tüketenlerde suç olmadığına yönelik kanının arttığı, gözlemlenen farkın anlamlı olduğu tespit edilmiştir. $X^2 (df=2, n=949)=76,88$; $P<.05$

Örneklem grubunda yer alan bireylerin kaçak elektrik tüketiminin suç olup olmadığı yönündeki görüşleri konusunda elde edilen nitel görüşme verilerine aşağıda yer verilmiştir.

Görüşmeci 9: "Niye suç olsun ki! Tamam! Kanunlarda suçtur diyor. Peki! Kanunları kim yapıyor? Ona bakarsan şapka takmamakta kanunda suçtur. Şapka takmamanın devlete ne zararı var! Zengin olanlar, devletin başında olanlar, güçlü olanlar istediği kanunu çıkarıyor, suç olmasa da 'bu suçtur' diyor. Elektrik de öyle! Buradaki, yani benim toprağımdaki barajlardan elektrik yapıyorlar, bana on kat parayla satıyorlar, sonra da kendime ait olanı kullanmam suçtur diyorlar! Ne böyle kanun kabul ederim, ne de böyle bir suç!"

Görüşmeci 17: "Tabii ki suçtur. Kanunda yeri var. İnsanların hakkına giriyorsun"

Tablo 3: Kaçak Elektrik Kullanma Durumları ile Bölgeye Yönelik Etnik Ayrımcılık Yapıldığına Kanısına Sahip Olma Durumları Arasındaki İlişki Ki-Kare Testi Sonuçları

Kaçak elektrik kullanma durumu	Kaçak elektrik kullanılmasının nedeni bölgeye yapılan ayrımcılıktır			Toplam
	Katılıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	
Kullanan	F 213	281	157	651
	% 32,7	43,2	24,1	100,0
Kullanmayan	F 61	167	70	298
	% 20,5	56,0	23,5	100,0
Toplam	F 274	448	227	949
	% 28,9	47,2	23,9	100,0

Chi-Square Tests	Value	Df	Asy. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	17,836a	2	,000

Görüşülen bireylerin, kaçak elektrik kullanma durumları ile bölgeye yönelik etnik ayrımcılık yapıldığına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı Ki-Kare testi ile ölçülmüştür. Test sonuçlarının yer aldığı tabloda, kaçak elektrik kullanan bireylerin % 32,7'si gibi önemli bir kısmının, bölgeye ayrımcılık yapıldığı kanısında olduğu görülmüştür. Kaçak kullanmayanların % 47'si ise aksi yönde görüş bildirmiştir. Kaçak elektrik kullananlarda ayrımcılık yapıldığı görüşünde olanların artması iki değişken arasında pozitif bir ilişkinin olduğunu ortaya koymaktadır. $X^2 (df=2, n=949)=17,83; P<.05$

Kaçak elektrik kullanımını etnik ayrımcılığa bağlayan bireylerle yapılan nitel görüşmelerde elde edilen veriler şunlardır;

Görüşmeci 5: "Taa! Osmanlı zamanından beridir Kürtlerin hakkı yeniyor. Devlet, buradakilere ayrımcılık yapıyor! Buraya elektrik bile taa ne zaman geldi! Hani, burada bir fabrika yok, bir şey yok! Niye buraya hiç yatırım yapmıyorlar? Devlet bize gereken yatırımı yapmazsa biz kaçak elektrik de kullanırız, her türlü hakkımızı da ararız!"

Görüşmeci 7: "Bak bakalım, Marmara'da, Ege'de, tüm Batı'da elektrik ne kadar, bizim burada ne kadar? Biz onların iki-üç katını ödüyoruz. Bize ayrımcılık var! Niye bizden iki-üç kat alıyorlar! Bakıyorsun etrafındaki herkes işsiz, her yer olmuş kahve (*kahvehane*). İnsanlar kahvelerden çıkmıyor. Çünkü devlet onların çalışmasını, okuyup adam olmasını istemiyor. Okursa başına bela olacak!"

Görüşmeci 8: "Devlet Kürt-Türk ayrımcılığı yapıyor. Eğer herkese eşit davransaydı, ayrımcılık yapmasaydı. İnsanların da ekonomik durumları iyi olurdu. O zamanda çoğu kişi kaçak elektrik kullanmaya gerek duymazdı. İnsanlar fakir bırakılırlarsa, onlar da kendilerinden gasp edilene başka yerden alırlar, kaçak elektrik kullanırlar!"

Tablo 4: Kaçak Elektrik Kullanma Durumları ile Hakları Olan Elektriği Kullandıklarına Kanısına Sahip Olma Durumları Arasındaki İlişki Ki-Kare Testi Sonuçları

Kaçak elektrik kullanma durumu	İnsanlar hakları olanı kullanıyorlar			Toplam	
	Katılıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok		
Kullanan	F	332	201	118	651
	%	51,0	30,9	18,1	100,0
Kullanmayan	F	107	134	57	298
	%	35,9	45,0	19,1	100,0
Toplam	F	439	335	175	949
	%	46,3	35,3	18,4	100,0
Chi-Square Tests		Value	df	Asy. Sig. (2-sided)	
Pearson Chi-Square		21,675a	2	,000	

Örneklem grubu içinde yer alan bireylerin kaçak elektrik kullanma durumları ile hakları olduğu için elektriği kaçak kullandıklarına ilişkin tutumları arasındaki ilişki Ki-kare ile test edilmiş, kullananlarda kaçak elektriğin hakları olduğuna yönelik tutumlarının arttığı kullanmayanlarda ise azaldığı tespit edilmiştir. İki değişken arasında pozitif bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. $X^2 (df=2, n=949)=21,67; P<.05$

Kaçak elektriği kullanan bireylerin kendilerine ait olanı yani hakları olanı kullandığına yönelik görüşler şunlardır;

Görüşmeci 1: “Bakın Arap ülkelerine hepsinde elektrik bedava! Niye bedava? Çünkü bu devletin vermesi gereken bir hizmettir. Bize bakıyorsun, bizde de parayla! Hem de çok pahalı! Eee! İnsanlar kaçak kullanmasınlar da ne yapsınlar! [Bence] kullansınlar da, [çünkü] haklarıdır.”

Görüşmeci 6: “Devlet bu elektriği nereden getiriyor? Bu elektrik bizim, çünkü buradaki barajlardan, bizim bölgenin sularından üretiyorlar. Sonra da bizden para istiyorlar.”

Tablo 5: Kaçak Elektrik Kullanma Durumları ile Kaçak Elektriğin Maliyetini Devletin Karşılıdığı Kanısına Sahip Olma Durumları Arasındaki İlişki Ki-Kare Testi Sonuçları

Kaçak elektrik kullanma durumu	Kaçak elektriğin parası devletin cebinden çıkıyor			Toplam	
	Katılıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok		
Kullanan	F	404	118	129	651
	%	62,1	18,1	19,8	100,0
Kullanmayan	F	190	65	43	298
	%	63,8	21,8	14,4	100,0
Toplam	F	594	183	172	949
	%	62,6	19,3	18,1	100,0
Chi-Square Tests		Value	df	Asy. Sig. (2-sided)	
Pearson Chi-Square		4,807a	2	,090	

Kaçak elektrik kullanma durumu ile kaçak elektriğin maliyetini devletin karşıladığı kanısı arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı ya da kaçak elektrik kullanımının tutumunun elektriğin ücretinin devletin bütçesinden karşılandığı kanısına göre değişip değişmediği Ki-kare testi ile ölçülmüştür. Hem kullananlarda hem de kullanmayanlarda ücretin devletin bütçesinden

çıktığı kanısının yüksek olduğu, farkın anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. X^2 (df=2, n=949)=4,80; P>.05

Tablo 6: Kaçak Elektrik Kullanma Durumları ile Kaçak Elektrik Kullanımının Günah Olduğu Kanısına Sahip Olma Durumları Arasındaki İlişki Ki-Kare Testi Sonuçları

Kaçak elektrik kullanma durumu	Kaçak elektrik kullanmak günah değil			Toplam
	Katılıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	
Kullanan	F 399	97	155	651
	% 61,3	14,9	23,8	100,0
Kullanmayan	F 144	84	70	298
	% 48,3	28,2	23,5	100,0
Toplam	F 543	181	225	949
	% 57,2	19,1	23,7	100,0
Chi-Square Tests	Value	df	Asy. Sig. (2-sided)	
Pearson Chi-Square	24,942a	2	,000	

Bölge halkının, kaçak elektrik kullanım durumları ile kaçak kullanımın günah olmadığı kanısına sahip olma durumları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı ve ya kullanım tercihlerinin, kullanımın günah olmadığı kanısına göre farklılık gösterip göstermediğine yönelik Ki-kare testi sonuçlarına yukarıdaki tabloda yer verilmiştir. Kullananlarda (%61,3), kaçak elektriğin günah olmadığına yönelik tutum belirtenlerin oranlarının, kullanmayanlara (% 48,3) oranla anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. X^2 (df=2, n=949)=29,94; P<.05

Kaçak elektriğin günah olup olmadığına yönelik yapılan nitel görüşmelerde üç farklı yaklaşım olduğu tespit edilmiştir. Birinci yaklaşıma sahip olanlar, elektriğin günah olmadığını dile getirmişlerdir. Örneğin;

Görüşmeci 6: “Biz kimsenin hakkını yemiyoruz ki günah olsun! Devlet bizden vergi almıyor mu? Alıyor! Bu parayı ne yapıyor? Bu para ile bize hizmet etmesi, elektrik, su vermesi gerekiyor. Peki, bu para nereye gidiyor? Ona buna peşkeş çekiliyor, hortumlanıyor! Biz de verdiğimiz paranın karşılığında elektrik kullanıyoruz. Yani parasını ödemişiz! Haram değil ki, günah olsun.”

İkinci yaklaşıma sahip olanlar ise kısmen günah olduğunu ifade etmişlerdir.

Görüşmeci 11: “Kaçak elektriği bir yere kadar kullanmak günah değil! Nasıl, mesela? Farzı misal, israf günahdır. Eğer kullanan kişi ihtiyacı kadar kullansa, bir sorun yok! İhtiyacından fazlasını kullansa o zaman israf ettiği için günah olur”

Üçüncü bir yaklaşım ise kaçak elektrik tüketiminin günah olduğudur.

Görüşmeci 13: “Bu kul hakkıdır. İnsanlar zannediyor, bu para devletin cebinden çıkıyor. Hâlbuki faturasını ödemeyenlerin parasını, kaçak kullanmayanların faturasının üstüne atıyorlar! Yani kaçak kullananların elektriğinin parasını benim gibi kaçak kullanmayanlar ödüyor.”

Görüşmeci 17: “Tabii ki günahdır. Ben kaçak kullanmıyorum. Bu yüzden de çok fazla elektrik parası ödüyorum. Dükkânımdaki cihazların çoğu elektrikle çalışıyor. Neredeyse asgari ücretin yarısından fazla elektrik faturası ödüyorum. Bu yüzden diğer esnaflar bana ‘enayi’ diyor. Desinler! Ahirette bunun hesabı benden de, onlardan da sorulur!”

Tablo 7: Kaçak Elektrik Kullanma Durumları ile Kaçak Elektrikle Isıtılmış Su İle Abdest Alınıp Namaz Kılınmasında Mahsur Olmadığı Kanısına Sahip Olma Durumları Arasındaki İlişki Ki-Kare Testi Sonuçları

Kaçak elektrik kullanma durumu		Kaçak elektrikle ısıtılmış su ile abdest alınıp namaz kılınmasında mahsur yoktur			Toplam
		Katılıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	
Kullanan	F	375	100	176	651
	%	57,6	15,4	27,0	100,0
Kullanmayan	F	119	97	82	298
	%	39,9	32,6	27,5	100,0
Toplam	F	494	197	258	949
	%	52,1	20,8	27,2	100,0
Chi-Square Tests		Value	df	Asy. Sig. (2-sided)	
Pearson Chi-Square		41,377a	2	,000	

Kaçak elektrik kullanım durumları ile bireylerin, kaçak elektrik kullanarak dini vazife olan namazın gereklerinin (abdest alma) yerine getirilebileceği kanısı arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının anlaşılması için Ki-kare testi yapılmıştır. Test sonuçlarının yer aldığı tabloda, abdest alınabileceği kanısında olanlarının oranı % 57,6 olurken, kullanmayanlarda ise bu oran % 39,9'a düşmektedir. Kaçak elektrik tüketilerek ısıtılmış suyla abdest almanın sakıncalı olduğunu düşünenlerin oranı kullananlarda % 15'e düşerken, kullanmayanlarda bu oran % 32,6'ya çıkmaktadır. Asıl dikkat çekici olan veri ise kullanmayanlar da bile sakınca bulmayanların oranı, sakınca bulanlara oranla daha fazla olmasıdır. Test sonuçlarına bakıldığında değişkenler arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır. X^2 (df=2, n=949)=41,37; P<.05

Tablo 8: Kaçak Elektrik Kullanma Durumları ile Kaçak Elektrikle Yemek Pişirilmesinde Dinen Sakınca Olmadığı Kanısına Sahip Olma Durumları Arasındaki İlişki Ki-Kare Testi Sonuçları

Kaçak elektrik kullanma durumu		Kaçak elektrikle yemek pişirilmesinde dinen sakınca yoktur			Toplam
		Katılıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	
Kullanan	F	351	110	190	651
	%	53,9	16,9	29,2	100,0
Kullanmayan	F	118	98	82	298
	%	39,6	32,9	27,5	100,0
Toplam	F	469	208	272	949
	%	49,4	21,9	28,7	100,0
Chi-Square Tests		Value	df	Asy. Sig. (2-sided)	
Pearson Chi-Square		32,524a	2	,000	

Bireylerin, kaçak elektrik kullanımı ile kaçak elektrik tüketilerek yemek pişirilebileceği kanısında olma arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı durumu Ki-kare testine tabi tutulmuştur. İki değişken arasında pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. X^2 (df=2, n=949)=32,52; P<.05.

Tablo 7 ve Tablo 8'de yer alan verilerin birebir örtüşmesi, katılımcıların tutarlı yanıtlar verdiğinin göstergesi olduğu ifade edilebilir.

Tablo 9: Kaçak Elektrik Kullanma Durumları ile Kaçak Elektrik İsinma İçin Kullanılmasında Dinen Sakınca Olmadığı Kanısına Sahip Olma Durumları Arasındaki İlişki Ki-Kare Testi Sonuçları

Kaçak elektrik kullanma durumu	Kaçak elektrikliğin ısınma için kullanılmasında dinen sakınca yoktur			Toplam	
	Katılıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok		
Kullanan	F	368	147	136	651
	%	56,5	22,6	20,9	100,0
Kullanmayan	F	97	149	52	298
	%	32,6	50,0	17,4	100,0
Toplam	F	465	296	188	949
	%	49,0	31,2	19,8	100,

Chi-Square Tests	Value	df	Asy. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	74,483a	2	,000

Örneklem grubunda yer alan bireylerin, kaçak elektrik kullanımları ile kaçak elektrikliğin ısınma amaçlı kullanımında dinen sakınca görme durumları arasında nasıl bir ilişkinin olduğu anlaşılabilmesi için Ki-kare testi yapılmış ve iki değişken arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. X^2 (df=2, n=949)=74,48; $P<.05$. Kaçak elektrik tüketenlerin %56,5'i kaçak elektrikle ısınmada dinen sakınca görmemiş, kullanmayanların % 50'si ise, kaçak elektrikle ısınmanın dinen sakıncalı olduğu yönünde görüş bildirmiştir.

Nitel görüşmelerde kaçak elektrikliğin dini gereklerin yerine getirilmesinde kullanılması, yemek ve benzeri ihtiyaçların karşılanmasında kullanılmasına ilişkin elde edilen veriler şunlardır;

Görüşmeci 3: "Yemek de pişirilir, abdest de alınır, çok güzel namaz da kılınır, ne olmuş ki! Günah falan değil!"

Görüşmeci 6: "Dedim ya! Parasını zaten vermişiz. Ha yemek yapmışsınız, ha abdest almışsınız. Hiçbir sıkıntı yok!"

Görüşmeci 13: "Tabii ki sakıncası vardır! Çaldığın parayla zekât veremediğin gibi, çaldığın elektrikliği kullanarak ısıttığın suyla abdest de alamazsın – zaten namazın da kabul olmaz- yemek de pişiremezsin, boğazından haram lokma da geçiremezsin."

Tartışma ve Sonuç

Türkiye'nin enerji alanındaki en büyük sorunlarından biri kaçak elektrik tüketimidir. Bir suç olan kaçak elektrik tüketiminin yaygın olduğu Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki bireyler, suç teşkil eden illegal enerji tüketim davranışlarını nötrleştirme yoluna gitmektedirler. Sutherland'ın da ifade ettiği üzere suç eylemini normalleştirme adına kişiler, kendilerini haklı çıkarmak için bahaneler bulmayı öğrenmişlerdir (Metsueda, 2010). Ancak bu çalışmada elden edilen verilere bakıldığında bireyler, Sykes ve Matza'nın (1957), Coleman'ın (1994) ve de Cromwell ile Thurman'ın (2003) belirlemiş olduğu bahanelerin (dokuz nötrleştirme tekniğinin) dışında yeni iki bahane ürettiği görülmektedir.

Bunlardan birincisi etnik ayrımcılığa uğradığı gerekçesiyle "kendi adaletini tesis etme" bahanesidir. Bu nötrleştirme tekniğini Cohen'in (1955) suçlu alt kültürü teorisiyle kısmen açıklanabilir. Etnik ayrımcılığa vurgu yapan kaçak elektrik tüketicilerinin, toplumun genelinin sahip olduğu değerler dışında, illegal elektrik tüketimine yönelik belli bir etnik-ideolojik bakış

açısı geliştirdiği anlaşılmaktadır. Piquero ve Brame'nin (2008) Amerika'da ırkçılık ve suç üzerine yaptıkları çalışmada; siyahilerde, aynı suçu işleyen siyahilerin beyazlara oranla hem polis tarafından hem de ceza-adalet sistemi tarafından çok daha az müsamaha gördüğü yönünde bir algı olduğu belirtilmektedir. Bintube'nin (2017) Nijerya'da ırk ve suç ilişkisini araştırdığı çalışmada ise; Boko Haram örgütü üyelerinin ve destekçilerinin, devletin batılılaşmaya yönelik sosyo-politik uygulamalarına karşı hem etnik, hem de dini ideolojik bir tepkiyle suç işlediği ifade edilmektedir.

Kaçak elektrik tüketicileri, her ne kadar etnik-ideolojik bir tepkiyle "kendi adaletini tesis etme" adı altında eylemlerini gerçekleştirse de, eylemlerinin suç olmadığını düşünmektedirler. Nitel görüşmelerde tespit edildiği üzere, bazıları, eylemin kanunen suç sayılsa bile gerçekte suç sayılmaması gerektiği fikrindedirler. Nitekim kaçak elektrik kullanmayanların % 43,6'sı da eylemin suç olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Daha önce de ifade ettiğimiz gibi etnik-ideolojik yaklaşımın temelinde, bölgeye yönelik gerek sosyo-politik gerekse de bölgesel ekonomik kalkınma konusunda ayrımcılık yapıldığı görüşü vardır. Tablo 3'te görüldüğü üzere kaçak elektrik tüketenlerde bu yaklaşımı benimseyenlerin oranı % 32,7'olarak tespit edilmiştir. Ancak kaçak elektrik tüketmeyenlerin % 20,5'inde de benzer bir yaklaşımın olduğu belirlenmiştir. Örneklem grubu içinde bu yaklaşım içinde olanların toplamının % 28,9 olduğu görülmektedir. Elektrik Mühendisleri Odası, Diyarbakır'da 2005 ve 2011 yılında sonuçları bir biriyle örtüşen iki araştırma yapmıştır. 2011'de yapılan çalışmada, katılımcıların % 30,1'nin kaçak elektrik kullanımını doğru bulduğu, % 29,3'ünün ise kısmen doğru bulduğu yönünde görüş belirttiği ifade edilmiştir (EMO, 2012). Ayrıca Ceylan ve Dinç'in (2010) yaptığı çalışmada da kaçak elektrik tüketimi açısından Mardin'deki elektrik dağıtım şirketi çalışanlarının örgütsel bağlılık konusunda Aksaray ilindeki çalışanlara göre daha olumsuz olduğu, yani Mardin'deki çalışanların kaçak elektrik tüketimine daha çok müsamaha gösterebileceği riskinin olduğu saptanmıştır. Bu çalışmadaki Tablo 4'e bakıldığında ise, hem kaçak elektrik kullananlarda (% 51) hem de kullanmayanlarda (% 35,9) "insanlar hakları olanı kullanıyor" diyenlerin oranının yüksek olduğu görülmektedir. Bu yönde tutum belirtenlerin oranının toplamda % 46,3 olduğu tespit edilmiştir. Tablo 5'te görüldüğü üzere hem kaçak elektrik enerjisini kullananların (% 62,1) hem de kullanmayanların (% 63,8) büyük bir bölümü, kaçak elektrik ücretinin devletin bütçesinden çıktığı kanısındadır. Tüm bu verilerden, kaçak elektrik tüketenler arasında nötrleştirme tekniklerinden "kendi adaletini tesis etme" tekniğini kullananların, illegal fiillerine etnik-ideolojik temelli bir bahane buldukları anlaşılmaktadır.

İkinci nötrleştirme tekniği ise "dinde meşrulaştırma çabasıdır". Bireylerin, olumsuzlanan eylemlerine dini bahaneler göstermelerine yönelik çalışmalar Dunford ve Kunz (1973) ile Pitt (2010) tarafından yapılmıştır. ABD'deki Mormon tarikatı üyeleri, dini liderleri tarafından yasaklanmasına rağmen Pazar günü alışveriş yapmalarına, kendilerinin ve ailelerinin zorunlu ihtiyaçlarını sadece izinli oldukları Pazar günü karşılayabilmelerini gerekçe göstermişlerdir (Dunford ve Kunz, 1973). Kaçak elektrik tüketen bireyler de suç eylemlerini, Mormonlar gibi bahaneler sunarak dinen meşrulaştırma çabasına girmişlerdir. Kaçak elektrik kullananların % 61'i, kullanmayanların ise % 48,3'ü kaçak elektrik kullanımının günah olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Kullanmayalarda da bu oranın yüksek olması bir çelişki gibi görünmektedir. Ancak, günah olmadığını düşündüğü halde yasal soruşturmaya maruz kalmamak için kaçak elektrik kullanmayanlar olduğu gibi, örneklem grubumuzun içinde kullandığı halde, duyduğu kaygıdan dolayı kullanmadığını beyan edenlerin olduğu göz ardı edilmemelidir. Kaçak elektrik tüketiminin günah olmadığını ileri sürenler, mormonlar gibi dini bir referans göstermemektedirler. Fakat, onların da günah olmama nedenine ilişkin ileri

sürdüğü bazı gerekçeler vardır. Bunlar; devletin aldığı vergiye karşılık bu hizmeti bedava vermesi gerektiği, elektriğin; bölgedeki barajlardan üretilmesi nedeniyle bölge halkının hakkı olduğu gibi gerekçelerdir.

Amerikada eşcinsel siyasi erkekler üzerine din sosyolojisi bağlamında bir çalışma yapan Pitt (2010) siyahi eşcinsel erkeklerin kiliseye gitmek istedikleri ancak, eşcinsel karşıtı tepkilerle karşılaştıklarını belirtmiştir. Pitt, siyahi eşcinsellerin karşılaştıkları tepkiye “Beni Tanrı yarattı ve Tanrı hata yapmaz” şeklinde yanıt verdiklerini ifade etmiştir. Siyahi eşcinsellerin yine kendilerini normalleştirme adına “Tanrı mükemmeldir, ancak kiliseler; Tanrı'nın çalıştığı kusurlu insan örgütleridir” diyerek hatayı din adamlarına yüklemeye gayretine girdiğini ifade etmiştir. Burada siyahi eşcinsellerin ilk söylemle eşcinselliğin kendi tercihleri değil, tanrının verdiği bir nitelik olduğunu ima ederek “sorumluluğun reddi” tekniğini kullandığı ikinci söylemle de kendilerine yönelik ‘günahkâr’ ithamında bulunan din adamlarını hatanın kaynağı gibi göstererek “kınayanları kınama” tekniğini kullandığı söylenebilir. Amerikalı eşcinsellerden farklı olarak kaçak elektrik kullanıcıları, yaptıkları eylemde sorumluluğu birilerine yüklemek yerine eylemlerinin dine aykırılığı olmadığını savunmaktadırlar.

İslam dininde önem atfedilen abdestsiz namazın kılınamayacağı, “haram lokma” ve “kul hakkı” gibi unsurlara binaen örneklem grubuna; kaçak elektrikle ısıtılmış su ile abdest alınıp namaz kılınıp kılınamayacağı, kaçak elektrikle yemek pişirilmesinde ya da ısınma amaçlı kullanılmasında dinen sakınca olup olmadığı sorulmuştur. Kullananların % 57,6’sı, kullanmayanların 39,9’u abdest alınmasında, kullananların % 53,9’u, kullanmayanların da % 39,6’sı ise, yemek pişirilmesinde bir mahsur görmemiştir. Sorulara verilen cevapların bir biriyle örtüştüğü görülmektedir. Burada kaçak elektrik tüketenlerin eylemlerini dini değerlerle uzlaştırmaya çalıştığı sonucuna varılmıştır.

Kaynakça

- Becker, H. S. (2017). *Hariciler Bir Sapkınlık Sosyolojisi Çalışması*. (Ş. Geniş, & L. Ünsaldı, Çev.) Ankara: Heretik.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. , & Demirel, F. (2018). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (25. b.). Ankara: Pegem Akademi.
- Can, A. (2017). *SPSS ile Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi* (5. b.). Ankara: Pegem Akademi.
- Cavender, G. (2010). Cohen, Albert K.: Delinquent Boys. F. T. Cullen, & P. Wilcox içinde, *Encyclopedia Of Criminological Theory* (s. 179-183). Thousand Oaks, California, USA : Sage Publications.
- Ceylan, A., & Dinç, A. (2010). Kaçak Elektrik Kullanılmasına Karşı Elektrik İdaresi Çalışma Tutumunun Örgütsel Adalet ve Örgütsel Bağlılık İle İlişkisi İllere Göre Farklılıklar. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 22(2), 125-139. Doi. 10.14527/9789944919289
- Chi-mei, J. L. (2012). Neutralization Techniques, Crime Decision-making and Juvenile Thieves. *International Journal of Adolescence and Youth*, 14(3), 251-265. Doi. 10.1080/02673843.2008.9748006
- Christensen, T. (2010). Presumed Guilty: Constructing Deviance and Deviants through Techniques of Neutralization. *Deviant Behavior*, 31(6), 552-577. Doi. 10.1080/01639620903004929
- Cohen, A. K. (1955). *Delinquent Boys: The Culture of The Gang*. New York: Free Press.
- Coleman, J. W. (1994). *Neutralization Theory: An Empirical Application and Assessment*. Stillwater Oklahoma: Oklahoma State University, Department of Sociology, Ph.D. Dissertation.

- Copes, H. (2003). Societal Attachments, Offending Frequency, and Techniques of Neutralization. *Deviant Behavior*, 24(2), 101-127. Doi. 10.1080/01639620390117200
- Costello, B. J. (2000). Techniques of Neutralization and Self-Esteem: A Critical Test of Social Control and Neutralization Theory. *Deviant Behavior*, 21(4), 307-329. Doi. 10.1080/016396200404113
- Creswell, J. W., & Clark, V. (2015). *Karma Yöntem Araştırmaları Tasarımı ve Yürütülmesi* (2. b.). (Dede Yüksel, & S. B. Demir, Çev.) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Cromwell, P., & Thurman, Q. (2003). The Devil Made Me Do It: Use Of Neutralizations By Shoplifters. *Deviant Behavior*(24), 535-550. Doi. 10.1080/713840271
- Çalı, H. H., & Tombul, F. (2014). Nötrleştirme Teknikleri ve Kentsel Mekanda İşlenen Hırsızlık Suçları: Erzurum Alan Araştırması. *Electronic Journal of Social Sciences*, 14(51), 307-328. Doi. 10.17755/esosder.85337
- Dicle Kalkınma Ajansı. (2010). *Dicle Bölgesi (TRC3) Enerji Raporu*. 01 11, 2018 tarihinde http://www.dika.org.tr/photos/files/enerji_raporu.pdf adresinden alındı
- Dunford, F. W., & Kunz, P. (1973). The Neutralization of Religious Dissonance. *Review of Religious Research*, 15(1), 2-9. Doi. 10.2307/3510291
- Eliason, S. L., & Dodder, R. (2010). Neutralization Among Deer Poachers. *The Journal of Social Psychology*, 140(4), 536-538. Doi. 10.1080/00224540009600493
- EMO. (2012). *Diyarbakır İli Elektrik Sorunlarını Tespit Etme ve Tüketim Alışkanlıklarını Belirleme Anketi Değerlendirme Sonuçları*. 05 02, 2019 tarihinde http://www.emo.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=89624&tipi=10170&sube=4 adresinden alındı
- Fritsche, I. (2005). Predicting Deviant Behavior by Neutralization: Myths and Findings. *Deviant Behavior*, 26(5), 483-510. Doi. 10.1080/016396290968489
- Gauthier, D. K. (2001). Professional Lapses: Occupational Deviance and Neutralization Techniques in Veterinary Medical Practice. *Deviant Behavior*, 22(6), 467-490. Doi. 10.1080/016396201753227691
- Güllü, İ., & Yıldırım, K. (2016). Alt Kültür Gruplarında Suç ve Toplumsallaşma İlişkisi: Karaman Çingeneleri Örneği. *Border Crossing*, 6(1), 46-78. Doi. 10.33182/bc.v6i1.507
- Harris, L. C., & Daunt, K. (July 2011). Deviant Customer Behaviour: A Study of Techniques of Neutralisation. *Journal of Marketing Management*, 27(7-8), 834-853. Doi. 10.1080/0267257X.2010.498149
- Hinduja, S. (2007). Neutralization Theory And Online Software Piracy: An Empirical Analysis. *Ethics and Information Technology*(9), 187-204. Doi. 10.1007/s10676-007-9143-5
- Kocaman, B., & Kutlu, R. (2016). Bitlis İlindeki Elektrik Enerjisi Dağıtım Kayıplarının İncelenmesi. *BEÜ Fen Bilimleri Dergisi*, 5(2), 229-237. Doi. 10.17798/bitlisfen.282257
- Landsheer, J., Hart, H., & Kox, W. (1994). Delinquent Values And Victim Damage: Exploring the Limits of Neutralization Theory. *The British Journal of Criminology*, 34(1), 44-53. Doi. 10.1093/oxfordjournals.bjc.a048382
- Metsueda, R. L. (2010). Sutherland, Edwin H.: Differential Association And Differential Social Organization. F. T. Cullen, & P. Wilcox into, *Encyclopedia of Criminological Theory* (s. 898-906). Thousand Oaks, CA. USA: SAGE Publication. Doi. 10.4135/9781412959193.n250
- Minor, W. W. (1981). Techniques of Neutralization: A Reconceptualization and Empirical Exemination. *Juarnal of Research in Crime and Delinquency*, 295-318. Doi. 10.1177/002242788101800206
- Minor, W. W. (1984). Neutralization as a Hardening Process: Considerations in the Modeling of Change. *Social Forces*, 62(4), 995-1019. Doi. 10.1093/sf/62.4.995

- Mitchell, J., & Dodder, R. A. (1983). Types of Neutralization and Types of Delinquency. *Journal of Youth and Adolescence*, 12(4), 307-318. Doi. 10.1007/BF02088729
- Peretti-Watel, P. (2003). Neutralization Theory and The Denial of Risk: Some Evidence From Cannabis Use Among French Adolescents. *British Journal of Sociology*, 54(1), 21-42. Doi. 10.1080/0007131032000045888
- Piacentini, M. G., Chatzidakis, A., & Banister, E. (2011). Making Sense Of Drinking: The Role Of Techniques Of Neutralisation And Counter-Neutralisation in Negotiating Alcohol Consumption. *Sociology of Health & Illness*, 34(6), 841-857. Doi. 10.1111/j.1467-9566.2011.01432.x
- Piquero, A. R., & Brame, R. (2008). Assessing the Race–Crime and Ethnicity–Crime Relationship in a Sample of Serious Adolescent Delinquents. *Crime & Delinquency*, 54(3), 390-422. Doi. 10.1177/0011128707307219
- Piquero, N. L., Tibbett, S., & Blankenship, M. (2005). Examining The Role Of Differential Association And Techniques Of Neutralization in Explaining Corporate Crime. *Deviant Behavior*, 26(2), 159-188. Doi. 10.1080/01639620590881930
- Pitt, R. N. (2010). “Killing the Messenger”: Religious Black Gay Men’s Neutralization of Anti-Gay Religious Messages. *Journal for The Scientific Study of Religion*, 49(1), 56-72. Doi. 10.1111/j.1468-5906.2009.01492.x
- Sellers, C. S., & Winfree, T. (2010). Akers, Ronald I.; Social Learning Theory. F. T. Cullen, & P. Wilcox İnto, *Encyclopedia of Criminological Theory* (s. 21-29). Thousand Oask, CA. USA: SAGE Publication. Doi. 10.4135/9781412959193.n6
- Shoenberger, N., Heckert, A., & Heckert, D. (2012). Techniques of Neutralization Theory and Positive Deviance. *Deviant Behavior*, 33(10), 774-791. Doi. 10.1080/01639625.2012.707497
- Smallridge, J. L., & Roberts, J. (2013). Crime Specific Neutralizations: An Empirical Examination of Four Types of Digital Piracy. *International Journal of Cyber Criminology*, 7(2), 125-140.
- Stadler, W. A., & Benson, M. (2012). Revisiting the Guilty Mind: The Neutralization of White-Collar Crime. *Criminal Justice Review*, 37(4), 494-511. Doi. 10.1177/0734016812465618
- Sykes, G. M., & Matza, D. (1957). Techniques of Neutralization: A Theory of Delinquency. *American Sociological Review*, 22(6), 664-670.
- TCK. (2004, 10 12). *Türk Ceza Kanunu'nun 163. Maddesi 1. Fıkrası*. 10 2019, 01 tarihinde Mevzuat.gov.tr: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf> adresinden alındı
- TEDAŞ. (2012). *2012 Yıllık Faaliyet Raporu*. 01 10, 2019 tarihinde http://www.tedas.gov.tr/sx.web.docs/tedas/docs/faaliyetrapor/2012_yili_faaliyet_raporu.pdf adresinden alındı
- Yücel, M. T. (2009). Suç Korkusu ve Etkisinin Nötrleştirilmesi. *TBB Dergisi*(83), 278-301.